

Roadmap normalisatie van uitsupporters

Elk weekend gaan honderdduizenden Nederlanders naar een voetbalstadion. En dat gebeurt steeds veiliger. Uit de laatste veiligheidsmonitor van de KNVB, gepresenteerd in oktober 2024, blijkt dat er minder wanordelijkheden plaats hebben gevonden dan het jaar ervoor. Dat aantal zegt ons vooral dat het bij het overgrote deel van de wedstrijden goed gaat. En dat wordt ook bevestigd door een tweede cijfer uit diezelfde veiligheidsmonitor. Bezoekers van wedstrijden in de eredivisie beoordelen de veiligheid met een 7,9 en in de eerste divisie met een 7,7. 83% van de supporters geeft aan zich (bijna) nooit onveilig te voelen.

Onze conclusie: Er zijn minder incidenten. Grootschalige incidenten zoals vechtpartijen in stadions, zoals in de jaren tachtig en negentig nog veel gebeurde, zijn zelfs nagenoeg helemaal uit de stadions verbannen. Het veiligheidsgevoel is hoog. En we weten waar we betere afspraken over moeten maken om die cijfers nog beter te laten zijn.

Ons doel: Als supporters, samen met clubs, gemeentes en andere belanghebbenden, inzetten op betere afspraken met als doel meer vrijheden voor supporters, minder incidenten, een hoger veiligheidsgevoel en minder inzet van en kosten voor politie.

Vervoersbeperkingen

De combiregeling is in de jaren negentig populair geworden als één van de manieren om de overlast van hooliganisme uit te bannen, naast bijvoorbeeld de clubcard en diverse andere veiligheidsmaatregelen. Anno 2024 kunnen we constateren dat de stadions voller zitten dan ooit en dat een divers publiek naar de stadions trekt. Ongeregelheden zijn er relatief weinig en steeds minder, op een opleving vlak na corona na. Stadionbezoekers waarderen hun bezoek in onderzoeken steevast met een ruime voldoende en geven aan zich veilig en prettig te voelen in het stadion.

Hoog tijd dus om te kijken welke van die veiligheidsmaatregelen nog steeds nodig zijn en welke afgebouwd of afgeschaft kunnen worden om een stadionbezoek niet alleen veilig maar ook toegankelijker en gastvrijer te maken. Een bijkomend voordeel daarbij is dat dan ook de inzet van politie fors omlaag kan. De clubcardverplichting wordt door veel clubs alleen nog bij risicoduels gebruikt, maar de combiregeling is helaas nog alomtegenwoordig. Dat moet veranderen en dat kan ook veranderen.

94 procent van de wedstrijden in de eredivisie was in seizoen 2024-2025 voor supporters van het bezoekende team niet zonder reisrestricties te bezoeken. En daar zit de zorgwekkende trend van wedstrijden zonder uitpubliek nog niet eens in verwerkt. In ongeveer de helft van de gevallen waren supporters verplicht om met de auto of bus te reizen en was een bezoek aan de speelstad en het reizen met openbaar vervoer verboden. Bij bijna één op de vijf duels moesten supporters ook nog eens onderweg op een bepaald tijdstip hun kaartje omwisselen. En bij een ongeveer een derde van de wedstrijden was sprake van een buscombi, waardoor supporters de wedstrijd alleen konden bezoeken met een bus vanaf het eigen stadion. Vrij vervoer werd vorig seizoen voornamelijk toegestaan door Amsterdam en Rotterdam. Veel gemeentes leggen standaard een combiregeling op en supporters van veel clubs kunnen nooit zonder restricties reizen.

Dat moet veranderen. Het overgrote merendeel van de supporters is geen veiligheidsrisico en hoeft daarom niet te worden gehinderd met allerlei beperkingen. Het beleid zou zich veel specifieker moeten richten op risicogroepen en risicoduels, in plaats van het generieke beleid om alle supporters en alle wedstrijden min of meer hetzelfde te behandelen. En het systeem van bonus malus moet twee kanten op werken. Goed gedrag moet ook worden beloond.

Maar hoe kunnen we dat realiseren? Gemeenten, politie en clubs zijn nu immers al zo'n dertig jaar gewend geraakt aan deze manier van werken en het is lastig om een cultuurverandering teweeg te brengen. Maar het is nodig om op lange termijn het voetbalbezoek te stimuleren én het aantal incidenten nog verder naar beneden te brengen.

Het beleid van het scheiden van supporters in een combiregeling en met hekken en netten omgeven uitvakken, versterkt nog elke week het wij-zijgevoel tussen uit- en thuis supporters. Een hele generatie voetbalsupporters is opgegroeid met het idee dat het niet normaal is om een supporter van de tegenstander tegen te komen. Met name uitsupporters zijn gecriminaliseerd door de manier waarop ze ontvangen worden en worden weggehouden van de thuisaanhang. Afbouw van de strikte scheiding tussen uit- en thuis supporters, met name buiten het stadion, kan

bijdragen aan normalisering van de verhoudingen tussen supporters van verschillende clubs. De wedstrijden die zonder restricties worden gespeeld, laten zien dat dit ook heel goed mogelijk is.

Tegelijkertijd sluiten we onze ogen niet. Er is een kleine groep voetbalsupporters die zich misdraagt. Vechtpartijen, vernielingen en bedreigingen horen niet thuis in onze maatschappij en dus ook niet in en rond onze voetbalstadions. Er bestaat bij veel niet voetbalsupporters een beeld dat andere supporters en supportersclubs dit gedrag goed zouden praten. Laten we voorop stellen dat dit zeker niet het geval is. Ook de grote groep fanatieke voetbalsupporters ziet dat er grenzen zijn en dat strafbaar gedrag ook moet worden gestraft, net zoals op elke andere plek in de samenleving. Niet collectief, wat zelfs tegen basis rechtsbeginselen is, maar dadergericht. En dat kan. De pakkans is rond het voetbal vele malen hoger dan daarbuiten, waarmee een dadergerichte aanpak goed mogelijk is. Maatregelen hoeven dus niet ten koste te gaan van de overige stadionbezoekers.

In deze roadmap nemen we een kijkje in Duitsland en Engeland om te leren hoe daar met uitsupporters wordt omgegaan en wat kunnen we daarvan kunnen leren. Daarna vertalen we dit naar een aanpak zoals die in Nederland overgenomen kan worden. Tenslotte zetten we alles in een stappenplan met als einddoel om de ontvangst van uitsupporters te normaliseren.

Een kijkje over de grenzen

In Nederland wijzen we graag naar Duitsland en Engeland. Daar kunnen uitsupporters namelijk nog op een normale manier de wedstrijden van hun club bezoeken. Dat betekent overigens niet dat er in die landen geen problemen zijn. Ook daar bestaat er een kleine groep die zich misdraagt. Ook daar vinden vernielingen, vechtpartijen en bedreigingen plaats. Het grote verschil is dat daar naar de daders wordt gewezen in plaats van naar de groep voetbalsupporters in het algemeen. In onze ogen is dat de basis van normalisatie.

Die hoofdoorzaak is eigenlijk heel eenvoudig. In Duitsland en Engeland zijn voetbalsupporters gewend om supporters van de tegenstander tegen te komen rond en soms zelfs in het stadion. Ze weten daarom dat die supporters, net als zijzelf, hele normale mensen zijn die komen om hun club te zien spelen en zich over het algemeen keurig gedragen. Het enige verschil tussen hen en zichzelf is de club die ze aanhangen.

Duitsland

Laten we eerst naar Duitsland kijken. In Duitsland is het in veel stadions zo dat één van de vier tribunes is aangemerkt als het domein van de thuis supporters. Op deze tribune staan of zitten de fanatieke supporters van de thuisclub. Bezoekende supporters worden op deze tribune dan ook niet gedoogd. Voor de uitsupporters is er een uitvak. Vaak is dit gesplitst in een stagedeelte en een zitgedeelte zodat iedereen de wedstrijd op zijn of haar manier kan beleven. Het komt echter voor dat het uitvak uitverkocht is of dat mensen liever niet in het uitvak plaatsnemen omdat de wedstrijdbeleving niet helemaal bij ze past, bijvoorbeeld omdat ze willen zitten of niet achter vlaggen willen staan.. In Duitsland is het de normaalste zaak van de wereld dat deze uitsupporters plaatsnemen op de thuishtribunes, en dan voornamelijk op de vakken rondom het uitvak.

Vervoersbeperkingen worden in Duitsland in principe niet opgelegd. Iedereen is vrij om naar de wedstrijd te reizen op de manier die hem of haar uitkomt. Wat wel opvalt is een grootschalige politie inzet bij risicowedstrijden. Hierbij concentreert deze inzet zich rondom groepen die zich mogelijk misdragen. De eerder genoemde uitsupporter die, bijvoorbeeld een andere wedstrijdbeleving heeft of met het hele gezin komt, beweegt zich nog steeds vrij en zonder problemen tussen de supporters van de andere club.

Engeland

De Engelse aanpak is anders dan de Duitse aanpak. In Engeland is het bijvoorbeeld niet geaccepteerd dat supporters van de bezoekende club zich op de thuishtribunes begeven. Wat wel gelijk is aan de Duitse aanpak is dat er ook in Engeland eigenlijk zelden tot nooit vervoersbeperkingen gelden. Zelfs bij de meest beruchte en bekende derby's geldt in principe vrij vervoer. Wat ze daar wel hebben, maar op hun eigen manier, is flexibele uitvakken. Als kleine clubs hun thuisvakken niet uitverkopen zie je geregeld grotere aantallen kaarten voor de uitsupporters.

Hoewel uitsupporters in Engeland zich in principe overal mogen begeven is er wel een interessant aspect aan de Engelse aanpak dat wel gericht is op het scheiden van supportersstromen. In veel gevallen worden er namelijk een aantal pubs aangewezen die te bezoeken zijn voor uitsupporters. Op die manier worden supportersstromen dus wel bewust uit elkaar gehouden. Wat daarnaast bijzonder is aan de Engelse aanpak is dat er sinds de Hillsborough-ramp geen hekken meer

aanwezig zijn in stadions. Dat betekent dus ook dat tussen het uit- en thuisvak vaak niet meer afscheiding is dan een hekje op heuphoogte of een doek en een rijtje stewards. Desondanks zijn grote rellen in het stadion daar ook iets uit het verleden. Dat maakt overigens ook dat het werken met een flexibel uitvak makkelijker is. Doekje en rij stewards opschuiven en je uitvak is groter.

Wat leren we van de aanpak in Duitsland en Engeland

Belangrijkste les die uit de Duitse en Engelse aanpak getrokken kan worden is dat het overgrote deel van de supporters prima met supporters van de tegenstanders om kan gaan. Tenslotte komen we in ons dagelijks leven, op het werk of bij de lokale voetbalclub, ook vaak supporters van de tegenstander tegen. Wat hierbij kan helpen is als, zoals in Duitsland gewoon is, hele gezinnen ook uitwedstrijden bezoeken. Iets anders wat hierbij kan helpen zijn duidelijke afspraken. Daarbij kan gedacht worden aan de Engelse aanpak van vaste kroegen waar uitsupporters voor de wedstrijd welkom zijn.

Een nieuwe Nederlandse aanpak

Supporterscollectief Nederland wil graag een nieuwe Nederlandse aanpak voor uitsupporters. Daarbij streven we naar het ideaalbeeld. Vrij vervoer en uitsupporters bij iedere wedstrijd. Dat is niet van de ene op de andere dag te realiseren. Deze aanpak dient daarom meerjarig te zijn. Maar wel met dat einddoel voor ogen, stap voor stap en in de wetenschap dat er soms een incident zal zijn. Door vooraf goede afspraken te maken en incidenten te evalueren, kunnen we voorkomen dat we direct ver terugvallen op weg naar het einddoel.

In deze nieuwe aanpak zitten een aantal cruciale elementen. Onderstaand is per element uitgewerkt hoe hier invulling aan gegeven kan worden. Later zijn al deze tussenstappen en tussendoelen uitgezet in een tijdsplan. Dit laat ook zien wanneer welke volgende stap genomen kan worden. De elementen haken ook op elkaar in. Een gevarieerder publiek bij uitwedstrijden draagt bijvoorbeeld bij aan het mogelijk maken van meer menging van uit- en thuis supporters.

Meer mengen van uit- en thuis supporters

Zoals aangegeven dient de onderlinge acceptatie tussen uit- en thuis supporters te verbeteren. Dit gaat makkelijker wanneer je elkaar wat meer tegenkomt. Iedereen kent de uitdrukking 'een grote bek achter het hek'. Haal dat hek weg en die grote bek valt ook wel mee. Het huidige beleid heeft als uitgangspunt dat uit- en thuis supporters elkaar zo min mogelijk tegenkomen. Dit versterkt de polarisatie en vergroot het verschil tussen beide groepen uit. Dit kunnen en moeten we omdraaien om juist die onderlinge acceptatie te vergroten.

Een van de maatregelen die hierbij genomen kan worden is gelijk aan het project van 'de ideale wedstrijd' zoals dat nu door de KNVB uitgerold wordt in het kader van 'veilig en gastvrij voetbal voor iedereen'. Bij deze ideale wedstrijd zou niet alleen naar ontvangst gekeken moeten worden, maar dient ook gekeken te worden hoe we supporters op een normale manier met elkaar in contact kunnen laten komen. Dit zou gedurende de jaren uitgebreid kunnen worden naar steeds meer wedstrijden.

Een gevarieerder publiek bij uitwedstrijden

Het publiek in de Nederlandse uitvakken bestaat op dit moment voornamelijk uit fanatieke supporters. Daar zijn meerdere redenen voor te bedenken. Allereerst is de capaciteit van veel uitvakken beperkt, terwijl de animo om uitwedstrijden te bezoeken steeds verder toeneemt. Bij sommige clubs wordt daarom gewerkt met een loyaliteitssysteem waardoor het voor de gemiddelde supporter moeilijk is om eenmalig een uitwedstrijd te bezoeken. Daarnaast nodigen een aantal van de uitvakken in Nederland ook niet bepaald uit om op bezoek te komen. Hoge hekken, netten en op sommige plekken geen zicht op het hele speelveld zorgen er voor dat je soms het gevoel krijgt in een gevangenis te staan in plaats van in een voetbalstadion. Daar zitten veel mensen niet op te wachten, nog afgezien van de reisrestricties die vaak gelden.

Wanneer we een meer gevarieerde groep bezoekers in onze uitvakken willen ontvangen, begint het bij het aantrekkelijk maken van een bezoek voor deze doelgroepen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan eisen die door de KNVB in de proflicentie gesteld worden aan de bezoekersvakken. Hierbij kan een voorbeeld genomen worden aan Duitsland waarbij veel uitvakken zo ingericht zijn dat ze verschillende doelgroepen bedienen.

Wat hierbij ook zou kunnen helpen is het ongewenste gedrag van een kleine groep supporters vaker en duidelijker zichtbaar maken en afkeuren. Denk hierbij aan het gooien van spullen naar spelers of supporters van de tegenstander. Of het vernielen van toiletten of andere faciliteiten in het stadion. Helaas gebeurt dit op dit moment nog te vaak en we moeten hier snel verandering in

brengen. Een gevarieerder publiek en daardoor meer sociale controle zal ook hier naar verwachting een positief effect op hebben. Maar er ligt ook een rol voor de supportersverenigingen. Zij zouden vaker en steviger afstand kunnen nemen van deze gedragingen. Let wel, voetbal is een volkssport en mag een rauw randje hebben. Maar er zijn grenzen, en deze grenzen dienen door het collectief bewaakt te worden, zonder dat voor eigen rechter wordt gespeeld.

Een ander issue is de capaciteit van uitvakken. Er zijn clubs waarbij rondom de uitvakken veel plekken beschikbaar zijn voor losse verkoop. Deze plekken zouden beschikbaar gesteld kunnen worden aan de bezoekende ploeg bij wedstrijden tegen clubs die veel uitsupporters meenemen. Hierbij kan gekeken worden naar Engeland. Daar hebben uitvakken vaak een flexibele capaciteit, bijvoorbeeld omdat daar in het bekertoernooi een groter deel van de kaartjes naar de bezoekende ploeg gaat dan bij competitiewedstrijden. Als proef zou bij bekerwedstrijden net als in Engeland een groter deel van de capaciteit aan de bezoekende ploeg toegewezen kunnen worden. Andersom geldt hetzelfde; neemt een uitclub weinig supporters mee, kan de rest van de kaarten aan supporters van de thuisclub worden verkocht. Daarnaast zitten in het Engelse licentiesysteem eisen aan de uitvakken. Newcastle United uitgezonderd zijn clubs bijvoorbeeld verplicht een uitvak op de eerste ring te faciliteren.

Volledig vrije keuze in hoe je naar het stadion gaat

Zoals eerder aangegeven neemt het aantal combiregelingen nog steeds toe. Dit hindert en ontmoedigt supporters in het bezoeken van wedstrijden. Bovendien worden veel beperkingen standaard opgelegd, zonder dat is gekeken of de maatregelen echt nodig en effectief zijn. Dit kan veel gericht en dus ook met minder generieke beperkingen voor alle supporters.

Het lijkt ons logisch om te beginnen met soepeler regelingen bij wedstrijden met een laag risico. Op die manier kunnen alle partijen hier ervaring mee opdoen en kan het vervolgens uitgebreid worden. Ook zijn er nog altijd mogelijkheden om supportersgroepen enigszins te scheiden. In plaats van door verboden, zoals nu, kan dat ook door juist plekken te benoemen waar uitsupporters kunnen verzamelen. Op die manier is duidelijk waar de grotere groepen zich kunnen verzamelen, maar is het niet per se verboden als een enkele losse supporter ergens anders gaat zitten.

We kunnen hierbij inspiratie opdoen bij de Engelse aanpak waarbij bepaalde kroegen of locaties aangewezen worden waar uitsupporters voor de wedstrijd elkaar kunnen ontmoeten. Hierbij kan ook aan verschillende type locaties gedacht worden, dit ook met het oog op het aanspreken van een breder publiek. Net als bij de proef met het meer mengen van supporters zou iedere club in het betaald voetbal door de KNVB uitgedaagd kunnen worden één uitwedstrijd per jaar te organiseren waarbij bezoekende supporters welkom zijn in de binnenstad. Wanneer dit succesvol is zou het aantal wedstrijden uitgebreid kunnen worden.

Daarnaast kan, in de loop van de tijd, ingezet worden op een maximaal aantal op te leggen combiregelingen per seizoen. Als een club meer dan vijf keer per seizoen een combiregeling oplegt kan beargumenteerd worden dat het probleem niet ligt bij de bezoekers maar bij de thuisclub. Met een maximaal aantal op te leggen combiregelingen wordt een club samen met de betreffende gemeente uitgedaagd ook goed te kijken naar de eigen wedstrijdorganisatie en naar de eigen supporters. Wat kunnen zij doen om te voorkomen dat er combiregelingen nodig zijn?

Roadmap

De hierboven genoemde maatregelen en acties kunnen niet allemaal tegelijk uitgevoerd worden. Sommige acties moeten afgerond zijn voordat andere acties in gang gezet kunnen worden. En het is aan de supporters zelf om te laten zien dat deze aanpak werkt. Onderstaand is daarom een stappenplan neergezet om ons doel te behalen, de eerste stap van dit stappenplan willen wij gaan zetten in het seizoen 2025/2026. De volgende stap kan gezet worden als de voorgaande stap succesvol geïmplementeerd is. In het droomscenario staat iedere stap gelijk aan één seizoen en bereiken we het einddoel in 2035, in de praktijk zal het waarschijnlijk voorkomen dat het meerdere seizoenen kost om een stap te voltooien.

Stap 1, Seizoen 2025-2026:

Één wedstrijd waarbij ingezet wordt op menging van supporters per club.

Stap 2:

Twee wedstrijden waarbij ingezet wordt op menging van supporters per club.

Start onderzoek naar betaalbare en haalbare licentie-eisen voor uitvakken.

Stap 3:

Drie wedstrijden waarbij ingezet wordt op menging van supporters per club.
Vaststellen haalbare en betaalbare licentie-eisen uitvakken

Stap 4:

Vijf wedstrijden waarbij ingezet wordt op menging van supporters per club.
Één wedstrijd per club waarbij bezoekende supporters welkom zijn in de binnenstad.

Stap 5:

Menging van supportersstromen rondom het stadion is de norm.
Twee wedstrijden per club waarbij bezoekende supporters welkom zijn in de binnenstad.
Proef met vijf bekerwedstrijden waarbij een grotere capaciteit beschikbaar is voor de bezoekende club.

Stap 6:

Drie wedstrijden per club waarbij bezoekende supporters welkom zijn in de binnenstad.
Proef in één bekerronde waarbij een grotere capaciteit beschikbaar is voor de bezoekende club.
Inzet op maximaal vijf opgelegde combi's per ontvangende club per seizoen.

Stap 7:

Vijf wedstrijden per club waarbij bezoekende supporters welkom zijn in de binnenstad.
Proef in twee bekerrondes waarbij een grotere capaciteit beschikbaar is voor de bezoekende club.
Inzet op maximaal drie opgelegde combi's per ontvangende club per seizoen.

Stap 8:

Bezoek aan de binnenstad door uitsupporters is de norm.
Proef waarbij een grotere capaciteit beschikbaar is voor de bezoekende club vanaf de achtste finale van het bekertoernooi.
Inzet op maximaal twee opgelegde combi's per ontvangende club per seizoen.

Stap 9:

Grotere capaciteit beschikbaar voor uitpubliek bij bekerwedstrijden is de norm.
Ingang licentie-eisen voor uitvakken
Inzet op maximaal één opgelegde combi's per ontvangende club per seizoen.

Stap 10:

Vrij vervoer en uitsupporters bij iedere wedstrijd!

Laten we het proberen

Aan het begin van het seizoen 2024-2025 hebben we gezien dat het kan. De eerste vier wedstrijden waar de politie staakte verliepen zonder problemen. En ook wij weten dat dit doel op dit moment onhaalbaar lijkt, uitsupporters die op vrij vervoer naar Ajax – Feyenoord, Vitesse – NEC of NAC – Willem II reizen klinkt op dit moment als een illusie. En waarschijnlijk is 2035 veel te dichtbij om dit doel te behalen. Maar vrij vervoer bij alle wedstrijden zou wat ons betreft wel het doel moeten zijn. Dat het wel degelijk kan, laat de ervaring zien in landen om ons heen. Laten we streven naar dit doel en er alles aan doen om het ook te behalen. Laten we die overgrote groep van normale voetbalsupporters ook behandelen als normale mensen. Dan zullen we zien dat die mensen zich ook zo zullen gedragen. Uiteindelijk zorgt dit voor een nog beter en veiliger stadionbezoek voor alle supporters. En normalisatie zal bijdragen aan een vermindering van de inzet van politie rondom voetbalwedstrijden. Jouw club bezoeken hoe jij wil dat is pas echt gastvrij en veilig voetbal voor iedereen.

